

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1995 СЫЛ АЛТЫННЫЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 2 (7799) ☆ 1995 сыл тохсунуу 7 күнө. Суббота ☆ Сыйынта — 146 солкуобай 15 харчы

ХРИСТОС
ТӨРӨӨБҮТ КҮНҮНЭН!



ТОХСУННУУ 7 КҮНҮТЭР калар Ороһуоспа — бары бырааһынныктар ийалар. Иисус Христос төрөөбүтүн чыһингэр олохтоомут бүтүн аан дойдутаары улуукан бырааһыннык. Бырааһыннык иннигэ сэттинин 28 күнүттэн тохсунуу 6 күнүгэр дээрн Ороһуоспатаады туттунуу нэма, Ороһуоспа буолуон нэ дилэ иннигэ икки нэдиэлэлээх. Санта Дыйлаады бырааһыннык садаланар.

Ороһуоспа күнэ бөйгө буолбакка, кини иннингэрн Ороһуоспатаады сочельник ордук бөлүө, Ороһуоспа-ка уонна Санта Дыйла мыллары кэрийэ сытдыан Христос хайдах төрөөбүтүн, хаһаайыгыга таңара ыһы-

пыт дьонно хайдах ыалдытты кэлбиттэрин туһунан ырыа ылымаллар. Бу сүрүн сыйынан дьолу-соргу-ну, баайы-талым уонна үтүгэй үүнүүнү баҕарым буолаллар.

Норуот үтүс билгэлээһиннэрэ Ороһуоспада сыйыаннаахтар, Холобур, Ороһуоспада хаар түстөһүнэ — аң дыл, Ороһуоспаттан Кириһизиньэ (тохсунуу 19 күн) дээрн ылым уонна көтөрү бултааһын — аһык. Ороһуоспада ыраас буолан баран санга буолбатах ыр-баахыны кэтиэхтээххин, Инньэ тыыматаххына, өң дыл кэлбэт, Ороһуоспада сулус аһыах буоллаһына, отон аанна үүмүэт.

СИА справочная сулууспата.

Сыл түмүктэнээрн арай турдаһына улуус дьахталһын ыһыттыр «Саха Республикатын аграрнай реформатын концепцията» барылын дүүллээһин мунньага буолан ааста. Бу сүбэ мунньады тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига В. П. Чингизаров председателлээн ыһыта, улуус дьахталһыттан инни баһылыгын бастаагы солбуһааччы А. А. Захаров кытына. Концепция барылын республика Госкомэкономикада Агропромышленнай комплексын иннин отдел начальнига, биһр дойдутаахпыт В. И. Новгородов туруордо.

Республикаттан сытдыар бэрэстэбинэл Вячеслав Иннокентьевич, концепцияны биһрдн разделларын дининин ырытар таһынан, ханнык сүрүн ыһыруостарга республика правительствота бол-омтоно туһаайарын, ону тэгэ ханнык түгэнигэс министрлэртэн киирбит этиилэргэ сөһөспөт өрүттөр баалларын сийдин билиһиннэрдэ. Улуус өрүттүн тыа хаһаайыстыбатын управлениетынан бу боллуруос-на киирбит көрүк туһунан иһитиннэринин Василий Петрович отордо. Онно, чуолаан, 6 суол хайыкха боллуруостар киллэриллбиттэр уонна олох улахан аңардара республика правительствоттан кэлтэй туруорсар. «Ылар» эрэ өртүгэр хабааннаахтарын ыйда. Холобур, 1992—1994 сс. тыа хаһаайыстыбатын бородуунсуулатын оторооччулар нэстэрин сотторго (уһун боддохтоохтору); государственнай өйөөлү сүөһү төбөтүнэн көрөн оторорго; тыа сирин дьонун олоһун дьаһады социальнай мөһтөлөөһүн (коммунальнай өһөлөргө уо. д. а.); ыйдаары хамнаска, сүөһүтүтүгэ курдук, сылгыһыттарга эмнэ компенсационнай төлөбүрдэри биэри; табаары оторооччулар уонна соьотуопкалыыр тэриллнлэр (эт-үүт комбинатын кытта) икки ардыларыгар төлөһүүлэри оперативнай оторор сыалтан аахсыла-рын, ол иһигэр дотационнай төлөбүрдэри (билигин улуустаады финансовой отдел көтүө кэлэри) уон-на да атын араас компенсациялары, кредити кини-нээн туһаннарымы функциятын тыа хаһаайыстыба-тын управлениетыгар биэрэргэ; айылса алдыархай-дарыттан көмүскэнэр сыалтан республикатаады страховка фондун тарийин тустарынан туруорсуу-лар.

Концепция бырайыагар ийыты, өйдөмөт үтүс буолла. Сорохтор бырайыак хос-хос хатыдааһын-нардааһын, чопчута суоһун киириикэллээтэлэр, атыттар «Сайдым концепцията буолбатах, таңара

барымы концепцията» дьон баайсан эмнэ көрдүлэр.

ТЫА СИРЭ: АГРАРНАЙ РЕФОРМА

Онтон снэттэрэн ийыты, боллуруос биһртэн-биһр күөрэйтэлээтэ. Тыа сирэ иннигэ хайдах сайдыаар барыллааһын сыһынараларын да ирдээн турдулар. Кырдьын, аграрнай сектор дини кризискэ киир-битэ бу да мунньах тыһыгар биллэр. Дьон бу ылымнылаахтаах концепцияны били дини далайга тымаран эрэр кини солломтотон туһунарымы сы-палаан, чакчы интэриэстээхтик, чутаастык ылымн көпсөттүлэр.

Улуус аграринитарын бүтүн ордук туох долгу-тар? Ол мунньахха кыттыбыт дьон этиилэригэр көстөр.

— Концепция уолсай тыһынан барбыт. Чуолкай-даан, Вячеслав Иннокентьевич, правительство ха-йысхатын иһитиннэрдик. Онно сүөһү төбөтүнэн бэ-риллэр компенсация сүөһү аһсаана элбиригэр тиздизэ дьон үөһэ сөбүлээбэт эбикиит. Ол аата, сүөһү аһсаана эбиллэрэ куһаған дьон буолла. Тө-рут дьарыгы «сайынарбат» оторууга дьулуһуу правительствота уруккуттан иннэ нэббит позиция. Бу тыа сирин самнары багтааһын уонна бөтөн-нык өлөрө сатааһын. Ити «сөбүлээбэттөр» дьон биһр этиинэн концепцияны бүтүнүүтүн сотон та-һаардым, — дьон эттэ бастаһынан Кытаанахтан И. П. Пономарев.

Кини бу этиитин ылынармылаахтык холобур-дуур. Ону үтүстөр үлэһиннлэр. Ол курдук, бо-родууксууа иһин компенсация, дотация бэриллэрэ дьонун сыммыааччы, уорубах, үспүнүлээн «отордо» дьонин мөлдөспөттөр. Төттөрүтүн, былааны эки-рэтэн эти, үтү көлүөһэ курдук эргитэр «полити-ка» барарын лалыйан биэрдилэр. «Кырдьын, итинник быһым-майгы баар, — дьитэ тыа хаһаайы-стыбатын бородуунсуулары соьотуопкалаһыгыга, хаачыстыбатыгар госинспекция инспектора М. Н. Кириллин. — Холобур, 500 сүөһүлээх хаһаайыстыба (урункунан отделение) 400 сүөһүнү туттарбыт кур-дук көстөрө, отчуоттуура суох буолбатах».

Оттон Хайахсытан нэһилиэн баһылыга Н. Д. Поисеев: «Дотацияны сүөһүнэн буолбакка, тыа сир-игэр олорооччуларга дуһанан биэрэххэ. Сүөһү-тээдэр кини көмүскэллээбэ ордук», — дьон этиини биллэрдэ. Араатар онтон салтым республиката бо-родууксууаны соьотуопкалыыр, батараар өссө биһр са-на государственнай корпорация тэриллэрэ былаанна-мыта сөп эрэрин, ол переработканы эмнэ ыла-ра наадатын билиэтээтэ. «Хаһааһыга дьэри баа буу-тун сүтэ сылдаааччы эрэ буолабыт» дьон «кыһыл этиинэн» туттаран, атылыан кэлбети мунтатыйда.

Бу боллуруоска ордук республиката кэлин төл-лөй курдук үүнэ турар сана тэриллнлэр ады-рыстарыгар элбэх киирииккэ иһилиннэ. Холобур, «Саха-Ас», «Эт-үүт», «Саха-Булт», «Саха-Балык-сыт», «Север» итин дьон араас ааттаах-суоллаах тэриллнлнлэр нэдьүүстэрэ көстүбэт дьон буолла. Инниги инни тэриллнлэр үтү, эти буолбакка, иннэ кутарга, ндэтийэн эрэллэрэ холобурдаанна,

Онон ити сана тэриллэр корпорация да бу дефи-циттаах бюджетка хос сүгөһөр буолуо дьон саар-бахтааччы да үтүс. Уолсайынан, ити үөһэ аатта-мыт араас тэрилтэлэр Тыа хаһаайыстыбатын ми-нистерствотын иннин киирэллэрэ наадатын ыйды-лар. Манна даһатан, бу министерство, министрлэргэ баар тыа хаһаайыстыбатын управлениеларын кур-дук, биһр солкуобай бас билбэтэ иһини-атады баайарын, онтон снэттэрэн министерство ми-нистерство курдук тугу да быһаарар кыага суоһун тумнубатылар. Үлэлэтэр буоллаха, республика иһинэн тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаах үбү-лээһини, переработканы, соьотуопканы уонна онно үлэлиир тэрилтэлэри, корпорациялар буна бары-ларын бу министерствотан кининиэргэ эттилэр. Ону тэгэ тыа хаһаайыстыбатынан дьарыгырааччы-лар бөһөлэрэ анал бааннардаах буолаллар наада-тын туруорустулар.

Билигин бааннар производство интэриэһин көр-бөттөр, кредит бырыһыанын, ыстараабы төлөттөрөр эрэ сыаллаах үлэһиннлэр, үп-харчы эргитэр адми-нистративнайдык мытыллар, ол инфляциятан ко-мүскэбэт. Онтон тахсар суолларга санааларын Хоптоботтон, Одьулуунтан бааһынайдар В. Г. Га-бышев, В. К. Ефремов, Арыылаахтан нэһилик ба-һылыга В. М. Ядрихинский эттилэр.

— Хааччылар тэрилтэлэр тустарынан концепция-да улахан туох да суох. Оттон улуустардаады «Агроснабтар» бары мһылдан эрэллэр. Илин энэр-дэртэн Майада эрэ бу урукку көлүнэн үлэлиир. Республикатаады «Агротехсервис» чөлчөтүнн ото-руохтааһар соролуур эрэ. Билигин УАЗ, КамАЗ автомашиналар биһр эрэллннлэрэ (көлүөһэ) ту-һааннааһынан 450—600 тыһ. солн. тиһидэ. Хас биһр көлүөһэ аһсын — биһр убаһа. Ол көриэтти за-водтары кытта быһа көпсөһит ордук. «Агро» дьон аатынан сабынан бу тэрилтэлэр 10—20 млрд. солн. кредити ылаалар. Бу ааттары ылаттыахха, креди-ти биһиги курдук мнэстэбэ дьон үлэлиир, хааччы-лар тэрилтэлэргэ ылан биэрэххэ, — дьитэ «Агро-снаб» АО директора В. Н. Филиппов. Кини үбү-нэн мөһтө баар буоллаһына, атын да сана салаа-лары аһан үлэлэтэргэ бөдөһүннн санаатта.

Мунньах кыттылаахтара, бу тыһын суолталаах дьон чорботон, элбэх боллуруоһу хаптылар. Олор-го сир, сиртэн ыһыллар нолуок, бааһынай хаһа-айыстыбаларын статустара, тыа сирин нэһиликннннэ-тин социальнай көмүскэллээх буолуута, олох-дыа-бах, коммунальнай өһөлөр тустарынан уо. д. а. санаалар концепция хайыскаларыгар сүрүннээн сөп түбөһэллэр. Ол эбэтэр тыа сирин хас биһрдн олохтооһо, табаары оторооччу бу рынокка киирин көрдикс кэмтэр олох-дыаах, үлэ өртүнэн государ-ствотан мөһтөлөнэрэ хайдах да наадатын тоһо-лоон туруордулар.

С. СМЕРНИКОВА.

КЫАНЫНЫНЫ ВЫРААҢЫННЫКТААҢЫН ФОНДАТЫГАР СУБУОТУННУК

НЕРЮНГРИ. «Якутгидрострой» АО туттааччылары, Санта Дыйлаады урукку үгэһи санаан, аһынныкы 24 күнүгэр үлэһэ биллэриллэр объектарга, сүннү-вэн олоһор дьнадэргэ, маассабай субьотунуу ту-рийдилэр. Ол түмүгэр сүүһүнэн ыал малааһынын боддоһо чутаһатылыһына. Тохсунуу маһыагы де-кадатыгар Ороһуоспатаады каникулга барар туттаач-чылар субьотунуу күннөрү күннэрдээдэр элбэх. 150 мөл. солкуобайдаах үлэи толордулар. Кинилэр ити үбү Кыһым 50 сылын бырааһынныктааһын фондатыгар уонна оһолорго, индэлииттэргэ Санта Дыйлаады бэлэххэ аһаан биэрдилэр.

СИА.

Аймгданы алдхатым, ойууру бас-баттах нэрднн алта уонус—сэттэ уонус сыллартан сабалыммта днн санымбын. Республикара хатыг чарагынан Чурапчы курдук кнэгннн сурагырбыт улуус суоа буолуо. Ону баара партия, правительство дыбалларыгэр снгэммитэ буола-буолабыт солобууннарга кубулунуппут. Ырыада ылланар хатыгнардаах чаракнардаах Чурапчыбыт хаарыа бейэлээх хампа

Чурапчы сэт.



Будапешт зоопарктай
гар төрөөдүт бу орангутан,
ийдэти өртүттэн кутуу-
суубуур дээд дүүрхалы
зоопарк үлээтиги Пет
Хиенки дэвэ көргөнгө
«интэрэ» бээрбэттар
Онон билитин үс сааһи
даспыт Тоһи эбийсийэ
столица бээр бэртээх
квартиратыгар бука
киһитин олоххо оло
дүлөөлөөх.

MTH-РНТА-ССТА

